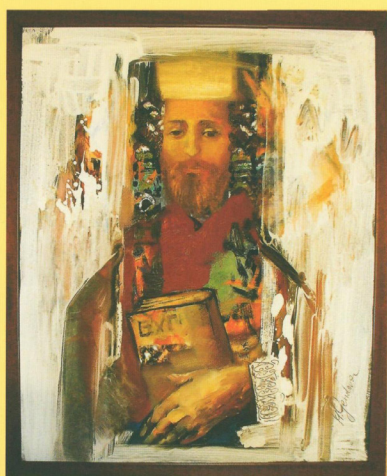

Обществени и религиозни връзки между Унгария и Балканите.
Сборник по случай 1100-годишнината от смъртта на свети Наум Охридски

Ред. Тошо Дончев, Кристина Менхарт, Имре Х. Тот, прев. Патриша Аустин, Юлия Крумова, Кристина Менхарт. Будапеща, Български културен форум, 2011, 264 с. с ил.

**Magyarország és a Balkán
vallási és társadalmi kapcsolatai**

**Обществени и религиозни
връзки между Унгария и Балканите**

Bolgár Kulturális Fórum – 2011 – Български Културен Форум

Наум със сподвижниците си живее в столицата Плиска и в околните манастири и седем години преподава, след което прекарва още седем години в Девол, Македония, и през последното десетилетие от живота си, на брега на Охридското езеро, в основания и построен от него манастир “Свети Архангели”. Тук умира на 23 декември 910 г. И до днес вярващите го почитат като светец чудотворец.

Съвсем доскоро науката разглежда Наум предимно като мисионер и просветител, организатор на охридската и преславската книжовни школи, по изненадващ начин не свързва с името му нито едно литературно произведение. Преди повече от четиридесет години, благодарение на изследванията на българския литературовед Стефан Кожухаров, стана ясно, че Наум е развивал и поетична дейност, написал е стихотворение във възхвала на апостол свети Андрей, в чийто акростих се

крие следният текст: **”ПЪРВИЯ ХРИСТОВ АПОСТОЛ ВЪЗХВАЛЯВА НИЩИЯТ НАУМ”**. Може да се допусне, че скромният ученик, по-късно виден просветител, би могъл да е автор и на много други анонимни стихотворения. Историческото значение на дейността на свети Наум се крие не само в разпространението на христовата вяра в двора на българския княз, а по-късно в западните покрайнини на страната — в Македония, и значителната роля в създаването на старобългарската писменост и църковна литература, както и в това, че религиозният култ към него, разпространил се в региона на Охрид, столетия наред по време на турското владичество укрепва вярата и идентичността на православните християни. Нещо повече — по-късно оказва влияние и върху значителни сегменти от унгарското общество. В началото на XVIII век заселилите се в този регион на Кралство Унгария българи, македоновласи и гърци пренасят със себе си религиозната почит към него. В Мишколц дори е построен параклис в негова памет. Личността на Наум е интегрираща за православните християни, живеещи в Унгария, тъй като свързва българи, гърци, сърби и румънци.

В книгата са включени общо 20 студии, част от тях доклади на международната конференция под наслов “Унгарският култ на свети Наум Охридски”, друга част са научни изследвания, свързани с темата, издадени по-рано. Към последните

могат да бъдат причислени студиата на Петер Кирай “Унгарците в легендата за свети Наум”, съвместният труд на Дюла Крищо и Имре Х. Тот “Най-старата легенда за свети Наум и основаването на унгарската държава”, изследванията на Имре Х. Тот (“Непознатият познат”, “Влиянието на манастира Студион върху дейността на Константин-Кирил, Методий и техните ученици”). Този тематичен кръг се разширява от трудовете на Христо Трендафилов, Гоце Жура, Елена Генова, Юлиана М. Пандур, Бернадет Пушкаш. Авторите правят многоцветен анализ на дейността на свети Наум и неговия кръг, връзките им с унгарците, църковния култ, свързан с техните личности и неговите култороложки проекции. Следващата група студии разглежда общите религиозни връзки между Унгария и Балканите. Различни аспекти на култовете към светците се разглеждат в трудовете на Ищван Челени

и Кристина Менхарт, а Ася Събева-Юричкаи изследва взаимовлиянието на българските народни песни и апокрифната литература. Изабела Пап се занимава с асимилацията на гърците в Унгария, Марта Бур разяснява стопанската и културната посредническа роля на балканските търговци, Венета Янкова анализира идентичността на българите в Мишколц. Трима автори — Елвира Катущ, Анка Татаи и Шандор Фьолдвари изследват ролята на Университетската печатница в Буда в книгоиздаването на балканските народи. Ленард Ищван Мадяр представя спецификата на византийското селячество, докато Чаба Марцинка ни запознава с религиозния живот на средновековната унгарска държава. Множество илюстрации, гравюри и икони украсяват и обогатяват изданието, изданието е със съдържание на три езика и резюмета на английски.

интердисциплинарен характер книгата представлява интерес както за специалисти и студенти, така и за образованата широка публика.

Д-р Тошо Дончев